

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XVIII (september 1968) N° 9

Tijdschrift: MOORS E., Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

Bijdrage: Beschermend lid: minimum 200 fr. te storten aan
Lid: 150 fr.

LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, Brussel 15 of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen

Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

ANTWERPEN: EEN NIEUWE SCHUTTERS PENNING

In tegenstelling met vorige eeuw, worden door verenigingen en maatschappijen maar weinig penningen meer uitgegeven.

Zo gezien juichen wij ten zeerste het initatief toe genomen door « DE EDELE SCHUTTERS GILDE DEN GULDEN RINCK » om, ter gelegenheid van de door haar georganiseerde Reeks Grote Schietingen 1968, bij de opening der nieuwe schietstanden, een penning te laten slaan. Het ligt in de bedoeling aan ieder deelnemer aan deze schieting deze penning uit te reiken.

Het gekende Huis Mauquoy te Antwerpen kreeg deze vererende opdracht. Het ontwerp is van de heer Jules Simons. De penning meet 50 mm. doormeter en heeft drie mm. dikte. Hij werd uitgevoerd in gepatineerd licht brons. Bekijken we nader deze slag: Op de voorzijde vallen dadelijk, als wapenhouders, de wildeman en de wilde vrouw op met hun schild, die het middenveld beheersen. Het schild van deze schuttersgilde draagt een staande kruisboog op twee gekruiste kolven (geweren). Het hoofd van het schild draagt in het midden een gouden ring. Daarboven zien we een markiezenkroon met nog hoger een banderol met omgevouwen einden en waar-

op: HORIDO, de aloude schutterskreet. Het schild en de -houders rusten op een grote banderol waarop: ATTEN LE TEMPS d. i. de spreuk van Antoon van Bourgondië, eerste Heer van Antwerpen en beschermheer-weldoener van de oude Antwerpse Schuttersgilden. Het randschrift, door een cirkel van het middenveld gescheiden, toont boven: DE EDELE SCHUTTERS GILDE; onder: DEN GULDEN RINCK.

De keerzijde draagt in de bovenhelft een schildje, dat van de Kolveniers w.o. twee gekruiste kolven en erop een (Bourgondische) vuurslag. In de benedenhelft bevinden zich twee schildjes: rechts dat van de Oude Handbooggilde — het vertoont het kruis van Jeruzalem; links staat dat van de Oude Voetbooggilde, dragende een staande kruisboog binnen een krans van groen en rozen. Tussen de twee benedenschildjes: OPENINGS / SCHIETING / 1968.

De schuttersgilde DEN GULDEN RINCK werd te Antwerpen gesticht in het Rockoxhuis, huis dat trouwens « DEN GULDEN RINCK » genaamd werd toen daar woonde, in de 16^e en 17^e eeuw Nikolaas Rockox, burgemeester van Antwerpen en Beschermheer van de Kolveniers.

Liefhebbers en verzamelaars kunnen deze mooie penning bestellen door storting van 96 B. Fr. op P.C.R. 46.42.92 van Marc De Schrijver te Antwerpen.

PITTOORS P. F. J.

TEKORT AAN MUNTEN HEEFT VOORUITGANG IN DE KAAP TEGENGEHOUDEN

Toen Sir David Baird, bevelhebber der Britse troepen tijdens de tweede Britse bezetting, in 1806 het bestuur van de Kaapkolonie aanvaardde, bemerkte hij dat het ernstige tekort aan muntstukken een van de voornaamste struikelblokken voor de vooruitgang van de Kolonie was.

Er was een aanzienlijk aantal « riksdaler- en skelling » bankbiljetten met het stempel van de Bataafse Republiek erop, maar papiergeld was moeilijk te controleren en vervalsing is zo dikwijls voorgekomen dat dit het vertrouwen van het publiek nadelig beïnvloed heeft.

Er waren weinig muntstukken. Nederlandse zilveren en koperen muntstukken uit de tweede helft der 18^e eeuw en een verscheidenheid Europese en Oosterse gouden en zilveren muntstukken waren verkrijgbaar, maar eigenaars hebben daarvan met tegenzin afstand gedaan.

Het enige muntstuk wat eigenlijk beschikbaar was, was de Britse « wawiepennie » van 1797. Er waren er echter niet genoeg van om in de behoefte van de gewone man te voorzien.

Een van de eerste stappen die Baird ondernam was een proclamatie waarin hij de uitvoer van alle gouden en zilveren muntstukken in de Republiek verbood.

Baird heeft terzelfder tijd de koers vastgesteld waardoor sommige van de in de Kolonie gevonden muntstukken geruild konden worden tegen « sjielings en stuiwers ». De muntstukken waarvan melding gemaakt is waren o.m. « ghienie, sjieling en pennie », de Spaanse dubbelen en dollar, de Venetiaanse dukaat en de pagode en de ropij van Indië.

Vervolgens heeft hij de Kaapse gulden-reeks van de Bataafse Republiek in omloop gebracht, die door Kommissaris-generaal De Mist in de grafkelders van het Kasteel achtergelaten is.

Ondanks deze stappen en de uitgifte van een nieuwe serie rijksdaalder-bankbiljetten met het stempel van Brittanje erop, heeft het tekort aan muntstukken de Overheid nog zorgen gegeven. Voorstellen om de situatie te herstellen zijn geregeld aan de regering in Londen gedaan.

De moeilijkheid heeft zich niet alleen tot de Kaap beperkt. Soortgelijke toestanden hebben in alle koloniale gebieden en zelfs in sommige landen in Europa geheerst. De Napoleontische oorlogen hebben grote legerscharen bijna een kwart eeuw lang bezig gehouden en relatief onbelangrijke zaken, zoals de muntmoeilijkheden in de veraf gelegen koloniën, moesten wachten.

In Engeland was sedert het begin van het lange bewind van Koning George III een tekort aan muntstukken — een tekort dat werd verergerd omdat het geld ook gebruikt werd om de legers van Wellington te financieren.

Op een stadium moest de Bank van Engeland Spaanse dollars, waarop beslag gelegd was, in omloop brengen. De beeltenis van Koning George III werd op de hals van de Spaanse koning afgedrukt om de munten een Brits karakter te geven (1).

In 1816 heeft Brittanje uiteindelijk zijn muntwetgeving herzien en zijn muntstelsel op een stevige goudbasis geplaatst. De « ghienie »-serie, het laatst in 1813 gemunt, werd door het gouden pond, dat voor het eerst in 1817 geslagen werd, vervangen.

De zilveren muntstukken werden terzelfder tijd gereorganiseerd. « Zilveren half krone, sjielings en sikspence » werden uitgegeven.

(1) a) WAYTE R. *Coins of the world 19th Century issues*. Afbeelding 22-23 blz. 72.

b) BRESSETT K, *A guide book of english coins*, blz. 79.

c) DUFFIELD G., *A trial list of the countermarked modern coins of the world*. Blz. 14 Nr. 241.

d) H. SCHULMAN, *Coin auction katalogus*. Maart 1966.

e) G. RAWLINGS, *Coins and how to know them*. Blz. 245.

N.B. b) c) d) in de bibliotheek afd. Antwerpen te verkrijgen. E. Moors

De geldproblemen in de Kolonie waren echter nog niet achter de rug.

De nieuwe Britse munten hebben slechts in geringe hoeveelheden de Kaap bereikt.

Lord Charles Somerset heeft toen in 1823 voorgesteld een speciale serie muntstukken in de Kaap uit te reiken. Op de voorzijde zou de beeltenis van de Koning komen, en op de achterzijde een anker, de woorden « Cape of Good Hope » en de datum.

Somerset heeft een « vierskelling-, tweeskelling-, pennie en een halfpennie » voorgesteld. Dit voorstel is echter niet bekrachtigd, en de Kolonie moest nog heel wat jaren voortsuccelen met het geld waarover zij beschikte. Dit werd aangevuld met een verscheidenheid onbevredigend papiergeld.

Muntstukken uit tal van landen zijn steeds aanvaard, terwijl die uit Nederland en de V.O.C. en de « wawiehpennie » nog een belangrijke rol gespeeld hebben.

De Nederlandse muntstukken zijn uiteindelijk omstreeks 1843 verdwenen. Daarna waren de Britse ponden, shillings en pennies de enige muntstukken die in de Kaap wettig aanvaard werden.

NUMISMATIKUS

Ons welwillend afgestaan en ontleend aan « Nieuws uit Zuid-Afrika » Postbus 660 's-Gravenhage.

DUITSE THALERS, DUBBELTHALERS EN DUBBELGULDENS SEDERT 1800 speciaal in verband met het randschrift

Een mooie zilveren munt wordt doorgaans alleen op rand bekeken om na te gaan of er geen beschadigingen werden aangebracht. Maar zelden heeft de verzamelaar oog voor wat er op te lezen staat. Nochtans zit er heel wat geschiedenis in!

Het geld der Duitse Staten kende voor 1838 een zeer grote, uiteenlopende verscheidenheid zowel wat betrof de waarde, de legering als het type.

Elke Staat muntte voor eigen rekening en naar eigen gelieven, wat vooral voor handelsovereenkomsten zeer nadelig zal geweest zijn. Is het dan te verwonderen dat er door sommigen, met natuurlijk Pruisen als grootste en machtigste staat aan het hoofd, naar middelen werd uitgezien om een beetje grote kuis te houden in deze munten-« Augiasstal ». Symptomen van verbetering deden zich reeds voor vóór het jaar 1838, waarin een muntconventie onder de verschillende staten werd aangegaan. Daarover zó dadelijk meer.

Daar ik het slechts zal hebben over het, laat ons het noemen « zilveren grootgeld », t.i.z. de Thaler, Dubbelthaler en Dubbelgulden van 1800 tot 1871, wil ik vooreerst opmerken dat vóór 1838 deze munten op voet van 10 in een Mark fijn werden aangemaakt. Dat wil dus zeggen dat de Mark die ca. 246 gram woog, dus goed was om 10 zulke thalers, resp. dubbelthalers en dubbelgulden volgens hun verhouding, uit te slaan. Die 10 thalers wogen natuurlijk meer dan 246 gram, daar rekening dient gehouden met de legering, waarvoor echter nog geen eenheid bestond. De rand dezer munten was meestal versierd met bladeren of bloemenmotief ofwel eenvoudig gekarteeld, of was drager van het gehalte: Zehn (of X) eine (feine) Mark (fein).

Eerst door de Conventie van 30 Juli 1838 kwam er meer eenheid, niet alleen in gehalte en vorm, maar ook in het algemeen uitzicht der stukken. Niettegenstaande deze omvorming bleef er toch nog een grote verscheidenheid bestaan, want elk van de 45 staten en staatjes, die vóór 1871 Thalers, en drgl. hebben aangemunt, behielden het recht om, benevens de beeldenaar van het staatshoofd, ook hun blazoens, wapenschild, enz. in talloze variëteiten van uitvoering aan te brengen op de rugzijde. Dit in tegenstelling met de munten van het Markstelsel na 1871, waar steeds de Duitse adelaar op de rugzijde prijkte.

Door deze Conventie werd de thaler gebracht op 14 in een Mark fijn, wat in overeenstemming met de landen waar ook de gulden in gebruik was, overeenkwam met 3 1/2 gulden voor een Dubbelthaler. Practisch lijkt dit niet op het eerste zicht, maar we zijn eens te meer een stap nader tot de algehele gelijkmaking.

Van de 45 staten, die sedert 1800 munt sloegen in een 12-tal muntplaatsen, waren er 42 die thalers, 29 die dubbelthalers en 12 die dubbelgulden sloegen. Bovendien maakte Westfalen een stuk van 5 fr. en Hamburg een 32-schilling-stuk.

De landen die nevens het thaler- ook nog het guldenstelsel bezigden waren: Baden, Beieren, Hessen-Darmstadt, Hessen-Homburg, Hohenzollern-Hechingen en -Sigmaringen, Frankfurt, Nassau, Sachsen-Meiningen, Schwarzburg-Rudolstadt en Württemberg en ten slotte ook Oostenrijk, dat tot het verdrag was toegetreden.

Laten we nu de munten van deze Conventie eens op de rand bekijken. Zo vertonen 40 stukken het geijkte randschrift: Convention vom 30 Juli 1838, ofwel dezelfde tekst met een kleine variëte: voor Waldeck: Münze Convention vom... en voor Sachsen-Coburg-Gotha: Nach der Convention vom...

Met betrekking op dit verdrag werden op vele munten de waarde en het gehalte vermeld, zo tellen wij:

15 maal: VII E.F.M. Dry ein halber Gulden

4 maal: Vereinsmünze VII E. F. Mark

1 maal: 2 Th. 3 1/2 G. VII E. F. Mark

1 maal: XII eine F. W. (= Wiener) M. Zwei Gulden

- 2 maal: Zwei Thaler VII E. F. M. Drei einhalb Gulden
- 1 maal: Vereinsmünze VII eine F. Mark
- 1 maal: VII (ofwel VIV) eine feine Mark (F) (= Fischer)

Met het muntverdrag van 24 januari 1857 treden wij in een heel nieuw stadium dat eens te meer naar een nog grotere eenheid streeft. De dubbelgulden, met uitzondering voor Oostenrijk, worden uitgeschakeld en de thaler wordt « Vereinsthaler »; berekend op de nieuwe voet van het pond fijn zilver, dus van 500 gram. Zo staan 30 thalers (of 15 dubbelthalers) gelijk aan 500 gr. fijn zilver, n.a.w. de thaler, met een fijnheid van 0.900, weegt nu ca. 18,5 gram.

Een dubbel doel was dus bereikt: meer eenheid en... muntontwaardiging, want het stuk werd merkkelijk kleiner.

Weer krijgen we op de rand de aanduiding betreffende het nieuwe verdrag:

« Münzvertrag vom 24 Januar 1857 » komt slechts op 14 stukken voor. Éénmaal treffen wij « abusievelijk » « Convention vom 24 Januar 1857 » en in Schaumburg-Lippe schrijft men tweemaal « Wiener Münzvertrag, enz. op de rand.

Evenals bij de Conventie tredt ook nu weer de waarde en de gehalteaanduiding aan: twee dubbelthalers van Beieren van 1848 dragen: « Drey einhalb Gulden XV ein Pfund fein » en kunnen dus niet vóór 1857 geslagen zijn. Werden bepaald ná 1857 geslagen met de oude stempels van 1848. Vervolgens vinden wij:

- 5 maal: XXX ein Pfund fein
- 2 maal: XV ein Pfund fein
- 3 maal: Ein Thaler 30 ein Pfund f. (ein)
- 1 maal: Ein Vereinstaler XXX ein Pfund fein, — en Nassau toont ons: Ein Gedenkthaler XXX ein Pfund fein.

Het leeuwenaantal van al deze stukken draagt echter een rand-schrift dat helemaal geen betrekking heeft op een van beide verdragen. Zo merken wij op enkele slechts de waardeaanduiding:

- 3 met: Bayerischer Kronthaler
- 4 met: Königl. Württemb. Kronenthaler
- 1 met elk der volgende teksten: Ein Kronthaler, — Waldecker Kronenthaler, — Kronenthaler, — verder nog
- 10 met: Zwey Gulden, en
- 1 met: Zwei Gulden XLV Ket Forint, voor Oostenrijk, en voor Hessel-Cassel tweemaal: Kur Hess: Landmünze, en voor Nassau driemaal met: Ut sit suo pondere tutus, — en twee met: Zur Sicherung des Gewichts, — welke beide laatste alleszins ook op het gehalte schijnen te wijzen.

Een zeer groot aantal brengen het « goddelijk » element op de voorgrond. Het ons, onzaliger nagedachtenis, zo goed gekende « Gott mit uns » dat wij tweemaal voor langere tijd in een kwart eeuw mochten bewonderen op de koppelriemen der Teutonen, vinden wij terug op 58 verschillende munten, vooral bij Pruisen. Één hiervan in op-

druk. Zelfs meende Bremen éénmaal in 1871, ter gelegenheid van de « glorreich erkämpften Frieden », dat « Gott WAR mit uns ».

De reeks volgt met 7 maal « Gott segne Anhalt », — 8 maal « Gott segne Bayern », — 55 maal « Gott segne Sachsen », en Hessen-Cassel verzocht 3 maal dat « Gott beschirme uns ». Ook Mecklenburg-Strelitz vraagt « Gott schirme Mecklenburg » al was het slechts éénmaal. Reus-Schliez-Ebersdorf verklaart tweemaal: « Ich bau auf Gott » Reuss-Greiz als oudere broeder meent dat het latijnse « Omnia cum Deo » zo geleerd staat en Schaumburg-Lippe wil het éénmaal beproeven « Mit Gottes Hülfe ». — « Gott - Ehre - Vaterland » krijgen we driemaal bij Hessen-Darmstadt. Oldenburg denkt het goed voor te hebben waar het tweemaal meent: « Ein Gott — Ein Recht — Ein Wahrheit » en ook Sachsen-Weimar-Eisennach heeft het viermaal over « Gott und Recht ». Sachsen wenst tweemaal dat « Gott segne den Bergbau » en ten slotte is er slechts Westphalen dat « Gott erhalte den Koenig » verlangt.

De reeks randschriften zou niet volledig zijn moest ik geen vermelding maken éénmaal « Trau schau wem » (?) van Baden, — 4 maal « Furchtlos und Treu » in Württemberg. Voor Sachsen weer 3 maal « Segen des Bergbaus » — gekruisde hamers en XIV E.F.M.(F). Frankfurt wil 9 maal « Stark im Recht » zijn. Oostenrijk blijft ook niet onbetuigd met tienmaal « Mit vereinten Kräften » en viermaal « Viribus Unitas ». Verder heeft het twee gedenkthalers met « Primitiae Födin. Kuttensbergensius, etc. » voor de Kuttensbergse mijnbouw, en met « Mit Herz und Hand für Alpenland » ter gelegenheid van de heropening van het Carl Ludwigshuis op de Raxalpe.

De geleerde bollen doen niet onder en pakken uit in het latijn met tienmaal « Nec aspera terrent », — éénmaal « Per aspera ad Astra » en ten slotte viermaal « Fideliter et Constantia ».

Bovendien en om het geheel te besluiten, werden er nog heel wat stukken aangemunt zonder tekst op de rand en deze zijn dan ofwel: glad (22 maal) gekarteld (31 maal); schuin gekarteld (éénmaal) versierd met bloemblaadjes (60 maal) en verdiepte blokjes (19 maal)

Meldenswaard is nog dat, in die korte periode van 70 jaar, ca. 485 verschillende typen of waarden voor deze staten aangemunt werden, wat, met toevoeging van de nog talrijke variëteiten, een werkelijke heksentoer betekent voor de verzamelaar die ze wenst bij elkaar te krijgen.

R. TIMMERMANS

* * *

**MUNTSLAGEN, UITGEVOERD DOOR DE MUNT
VAN BRUSSEL, VOOR DE ONAFHANKELIJKE
STAAT CONGO (1887-1909) .**

Bij dekreet van 27 Juli 1887, besloot de Koning-Souverein dat volgende munten zouden geslagen worden voor de onafhankelijke staat Congo :

8.000 stukken van 5 Frank, totaal 40.000 F.
15.000 stukken van 2 Frank, totaal 30.000 F.
20.000 stukken van 1 Frank, totaal 20.000 F.
20.000 stukken van 0,50 Frank, totaal 10.000 F.
40.000 stukken van 0,10 Frank, totaal 4.000 F.
100.000 stukken van 0,05 Frank, totaal 5.000 F.
100.000 stukken van 0,01 Frank, totaal 1.000 F.

In uitvoering van dit dekreet, besloot de algemene beheerder van het Ministerie van Financiën van de Onafhankelijke Staat Congo, volgend deel van het contingent, voorzien door voornoemd dekreet, te laten aanmunten door de Munt van Brussel en plaatste de bestelling per brief van 29 Juli 1887 :

1.600 stukken van 5 Frank, totaal 8.000 F.
3.000 stukken van 2 Frank, totaal 6.000 F.
4.000 stukken van 1 Frank, totaal 4.000 F.
4.000 stukken van 0,50 Frank, totaal 2.000 F.

Deze geldstukken zouden aan boord genomen worden in de haven van Antwerpen omstreeks 18 Augustus 1887.

Mr Wiener, graveerder van de Munt, kreeg de opdracht alle voorzien muntmodellen te graveren, alsmede tot het leveren van alle werktuigen, nodig tot het slagen.

Op 12 November 1887 richtte hij een schrijven aan het beheer van de Munt en verzocht hierin om levering van alle muntplaatjes voor de stukken van 1, 2, 5 en 10 centiemen, (waarschijnlijk met de bedoeling deze te slagen met de bestaande handschroefpers „a balancier», welke zich in zijn werkplaats van de Munt bevond) alsmede deze voor de zilveren stukken, welke in een juweelkistje dienden verpakt en bestemd waren om de Souverein te worden aangeboden.

Aanmerking : Waarschijnlijk werd er overeen gekomen om eveneens stukken van 2 centiemen te slaan, ofschoon deze niet in het dekreet voorzien waren.

Met schrijven van 5 Augustus 1887, gericht aan de bestuurder van de fabriek (Mr Allard), deelde het beheer van de Munt mede dat het Ministerie van Financiën van de Onafhankelijke Staat, toelating verleende van toen af en in éénmaal, tot het slagen van het gehele

contingent munten als voorzien bij dekreet van 27 Juli 1887 en wel als volgt :

15.000 stukken van 2 Frank
20.000 stukken van 1 Frank
20.000 stukken van 0,50 Frank

Evenwel dienden de stempels van het 5 Frank stuk gewijzigd en dit kon niet dadelijk gebeuren wegens ziekte van Mr Wiener. Het slagen van deze stukken moest dus uitgesteld worden tot in de maand September 1887.

Intussen waren bepaalde personen zeer geïnteresseerd om in het bezit gesteld te worden van dit 5 F stuk (het nog niet gewijzigde type) en de directeur van de fabriek kreeg opdracht tot het slagen van 100 proefstukken.

De fabriek van de muntplaatjes voor de stukken van 2 F, 1 F en 50 centiemen, werd begonnen op 8 Augustus 1887. Mr Wiener had intussen de voor het slagen benodigde matrijzen bezorgd en op 10 Augustus begon men met het aanmaken van de stukken.

Op 22 Oktober 1887 overhandigde Mr Wiener de stempels van het 5 F stuk, die gewijzigd werden overeenkomstig met de suggesties welke hem gedaan werden.

Met een brief van 13 Augustus 1887, aan de algemene thesaurier van de Onafhankelijke staat, deelt het bestuur van de Munt mede, dat de stukken van 2 F, 1 F en 50 centiemen op deze dag naar Antwerpen zullen verzonden worden.

Op 5 September 1887 plaatst het Ministerie van Financiën van de Onafhankelijke Staat, een bestelling van 7.900 stukken van 5 F bij het bestuur van de Munt.

Deze stukken moesten geslagen worden met de verbeterde matrijzen (door Mr Wiener ter beschikking gesteld op 22 Oktober 1887).

Deze 7.900 stukken, met de 100 stukken reeds vroeger geslagen, vormden het contingent dat voorzien werd bij dekreet van 27 Juli 1887 en door de bestellingsbrief van 29 dezer. De prijs van het fijn zilver, bestemd voor deze fabriek, werd vastgesteld op 167,10 F het kilogram.

Op 10 november 1887 stelt Mr Van Neuss, kabinetschef van het Ministerie van Financiën van de Onafhankelijke Staat, de directeur van de fabriek in kennis dat hij hem weldra in het bezit zal stellen van de stempels, noodzakelijk voor het slagen van koperen stukken van 10, 5 en 1 centiem. Tevens wordt hij verzocht om opgave van de aanmaakprijs per kilogram, verpakking inbegrepen, van volgende hoeveelheid :

40.000 stukken van 10 centiemen
100.000 stukken van 5 centiemen
100.000 stukken van 1 centiem.

De Onafhankelijke Staat wordt met schrijven van 24 december 1887 verwittigd door het bestuur van de Munt, dat haar graveerder binnen de acht dagen alle matrijzen kan leveren tot het slagen van de stukken van 10, 5, 2 en 1 centiem en deelt mede dat de koperen platen, geleverd door de fabriek Rosée te Yvoir, zullen gebruikt worden voor het aanmaken van :

200 Kilogram in stukken van 1 centiem en
50 Kilogram in stukken van 2 centiem.

Voorvoemde matrijzen worden inderdaad door Mr Wiener geleverd op 25 januari 1888.

Op grond van een akkoord tussen de Onafhankelijke Staat en het bestuur van de Munt, werd er besloten dat de tekening van de koperen stukken zou gewijzigd worden in die zin, dat de ster van Congo zou stralen.

Intussen had de Koning Souverein een dekreet ondertekend, strekkende tot het aanmaken van 100.000 stukken van 2 centiem. Het Ministerie van Financiën liet echter weten dat er heden slechts een gedeelte zou geslagen worden, nl :

12.500 van deze stukken, zegge 50 kilogram.

Het slagen van de koperen munten werd beëindigd :

de 100.000 stukken van 1 centiem op 8 februari 1888
de 12.500 stukken van 2 centiem op 9 februari 1888
de 100.000 stukken van 5 centiem op 10 februari 1888
de 40.000 stukken van 10 centiem op 11 februari 1888

Het gebruikte koper voor deze aanmuntung werd geleverd onder de vorm van gewalste latten en werd als volgt betaald :

1,57 F voor de stukken van 10, 5 en 1 centiem en
2,57 F voor de stukken van 2 centiem.

De aanmaakkosten voor deze stukken, verpakking inbegrepen, bedroegen :

0,50 F het Kg voor de stukken van 10 centiem
0,70 F het Kg voor de stukken van 5 centiem
0,90 F het Kg voor de stukken van 2 centiem
1,20 F het Kg voor de stukken van 1 centiem

Op 26 juni 1888 worden er door het ministerie van financiën van de onafhankelijke staat, andermaal 12.500 stukken van 2 centiem besteld.

Een nieuwe bestelling, met brief van 11 juli 1889 en gericht aan het bestuur van de Munt, bedraagt :

100.000 stukken van 10 centiem, zegge 2.000 kg.
75.000 stukken van 5 centiem, zegge 750 kg.

100.000 stukken van 2 centiem, zegge 400 kg.
75.000 stukken van 1 centiem, zegge 160 kg.

Op 29 juli 1889, wordt het ministerie van financiën ingelicht door de muntcommissaris, dat 4/5 van het aantal stukken van 10 centiem niet het voorgeschreven gewicht bereikt, (ongeveer 8 kg voor het geheel) maar dat het resterende 1/5 iets zwaarder zal gemaakt worden. Per brief van 30 juli 1889, verklaart het ministerie van financiën zich akkoord.

Op 26 maart 1891 plaatst de onafhankelijke staat volgende bestelling :

30.000 stukken van 5 Frank
25.000 stukken van 2 Frank
70.000 stukken van 1 Frank
60.000 stukken van 50 centiem.

Deze aanmuntung werd beëindigd in april 1891.

Op 22 november 1893, nieuwe bestelling van :

50.000 stukken van 5 Frank
80.000 stukken van 2 Frank
70.000 stukken van 1 Frank
40.000 stukken van 50 centiem.

Deze werd beëindigd op 7 februari 1894 en overgemaakt aan de Nationale bank van België handelend voor rekening van de Onafhankelijke Staat.

Volgens schriftelijke onderrichtingen van 12 december 1893, uitgevaardigd door het ministerie van financiën, moeten alle stukken die het voorwerp uitmaken van de bestelling op 22 november 1887, het jaartal 1894 dragen.

Op 13 oktober 1894, werd een bestelling, betreffende :

150.000 stukken van 10 centiem en
150.000 stukken van 5 centiem

gericht aan het bestuur van de Munt en beëindigd op 31 december 1894.

Op 2 november 1895, een nieuwe bestelling door de onafhankelijke Staat ten belope van :

110.000 stukken van 5 Frank
50.000 stukken van 2 Frank
250.000 stukken van 1 Frank
200.000 stukken van 50 centiem

De aanmuntung werd uitgevoerd in 1896 en de bestelling werd veranderd per brief van 29 april 1896 (zie verder).

Deze muntslagen moesten uitgevoerd worden met de stempels, gegraveerd door Fernand Dubois.

Een deel van deze geslagen munten zou in Antwerpen ingescheept worden op 6 april 1896, op voorwaarde dat men voor het slagen mocht gebruik maken van de oorspronkelijke stempels van het Wiener-type.

Op 20 maart 1896 werd er overgegaan tot een nieuwe proefslag, met de nieuwe stempels, gegraveerd door F. Dubois.

Op 18 april gebeurde andermaal een nieuwe proefslag.

Tenslotte legt men op 5 april een nieuw specimen voor van het 5 Frank stuk, dat echter geen voldoening geeft en wel om volgende reden :

1. De randen van het stuk zijn te hoog. Dit euvel wordt veroorzaakt ten gevolge van de grote drukking welke nodig is om alle bijzonderheden van de tekening tot hun recht te doen komen.

2. De vorm van de waarde aanduiding is nog te bescheiden.

Per brief van 21 april 1896, wijzigde de staatsecretaris van de onafhankelijke staat de voorziene hoeveelheid der bestelling van 2 november 1895, als volgt :

110.000 stukken van 5 Frank
100.000 stukken van 2 Frank
150.000 stukken van 1 Frank
200.000 stukken van 50 centiem

Zes dagen later besloot hij, in een schrijven van 27 april 1896, dat al deze stukken dienden geslagen te worden met de oude stempels van het Wiener-type.

Al deze munten werden overgemaakt aan de Nationale bank van België tijdens de perioden van 4 tot 13 mei en 2 tot 6 juni 1896.

Een dekreet van de Koning Souverein, op datum van 27 augustus 1906, besloot tot de uitgave van muntstukken vervaardigd uit koper-nikkel (25/75) met volgende karakteristieken :

Stukken van 5 cent. wegende 2,5 gr. Ø 19 mm. centr. gat : 3,5 mm.
Stukken van 10 cent. wegende 4 gr. Ø 22 mm. centr. gat : 4 mm.
Stukken van 20 cent. wegende 6 gr. Ø 25 mm. centr. gat : 4,5 mm.

Op 25 september 1906 bestelt het ministerie van financiën in uitvoering van bovenstaand dekreet, volgende hoeveelheid :

100.000 stukken van 5 cent, uit koper-nikkel
100.000 stukken van 10 cent, uit koper-nikkel
100.000 stukken van 20 cent uit koper-nikkel

Voor deze aanmunting, werd gebruik gemaakt van het koper, afkomstig door hersmelting van 46.642 stukken van 10 cent (oudere type).

Tot deze aanmunting werd besloten op 16 november 1906 voor wat de stukken van 5 en 20 centiemen betrof en 7 dagen later was het slagen van de 10 centiem-stukken beëindigd.

Volgende hoeveelheden, van het oudere type, werden nog hersmolten :

80.670 stukken van 10 cent.
116.574 stukken van 5 cent.
49.500 stukken van 2 cent.
60.000 stukken van 1 cent.

Een dekreet van de Koning Souverein van 19 mei 1906 had besloten tot de aanmunting van :

400.000 stukken van 20 cent.
800.000 stukken van 10 cent.
800.000 stukken van 5 cent.

Op 30 mei 1906 schreef de algemene thesaurier van de onafhankelijke staat aan het bestuur van de Munt, dat van het voorziene contingent waartoe voornoemd dekreet besloten had, er om te beginnen, volgende gedeelte zal geslagen worden :

50.000 stukken van 20 cent
175.000 stukken van 10 cent
150.000 stukken van 5 cent

Het benodigde koper tot deze aanmaak, zal afgenomen worden van de bestaande koperstock (oude stukken van 5 en 10 cent) welke in de Munt voorradig is.

Er werden hersmolten :

115.000 stukken van 10 cent.
78.830 stukken van 5 cent.

De fabricatie werd beëindigd op 20 juni 1908.

Volgende hoeveelheden werden nog geslagen, voor rekening van de onafhankelijke staat :

op 31 december 1908 350.000 stukken van 20 cent.
op 20 januari 1909 650.000 stukken van 15 cent.
op 28 januari 1909 625.000 stukken van 10 cent.

Voor deze aanmaak werd een gedeelte koper gebruikt, welk beschikbaar was door het hersmelten van volgende koperen munten van het oude type :

22.528 stukken van 10 cent.
37.744 stukken van 5 cent.
49.500 stukken van 2 cent.
60.000 stukken van 1 cent.

E. DEHEZ

DE SPAANSE MUNTEN VAN CARLOS VII

We kennen allen de munten van Carlos VII. Zij zijn afgebeeld onder de nummers 66 tot 68 in het boek « Modern world coins » van R. S. Jeoman. De meeste verzamelaars hebben een eigen opinie over deze munten : er zijn er die ze allen beschouwen als een beminlijke fantasie. Daarentegen aanzien anderen ze als munten die een bevrijdende macht bezaten.

In het jaar 1875 maakten de Carlisten zich meester van een deel van Biscaya. De Carlisten zijn aanhangers van de afstammelingen van Carlos, broeder van Ferdinand VII, die in 1833 de troon moest laten aan Isabella, dochter van de overleden koning.

Carlos VII wordt echter door zijn aanhangers ingehuldigd als koning van Spanje. Er wordt een muntatelier opgericht te OÑATE nabij Bilbao, waar de gebruikelijke inhuldigingsmedaille geslagen wordt (oude Spaanse traditie).

Deze inhuldigingsstukken zijn geslagen op dezelfde voet als de munten en worden somtijds verkeerdelijk als dusdanig aanzien.

Deze, op echte munt lijkende medaille, ziet er als volgt uit :

Voorzijde : Het monogram van de koning in een gekroond schild en gevat in een lauwerkrans.

Keerzijde : in het midden OÑATE - OCTUBRE - 1875 boven langsheen de listel : REAL CASA DE MONEDA.

Deze medaille komt zelden voor want (noodlottig voorteken) na een zeer klein slagaantal braken per ongeluk de stempels van deze medaille.

In dit muntatelier werden eveneens geslagen de munten van 10 en 15 centimos die in Biscaye uitgegeven werden. Van het 50 centimos stuk werden enkele proefslagen gemaakt. Wat het 1 peseta stuk betreft, dit schijnt wel een spookstuk te zijn daar niemand het reeds te zien kreeg. Indien het bestaat, gaat het hier toch om een verdachte munt.

Bij de inname van Oñate, door de troepen van Alfons XII, werden de stempels en al het materiaal van de munt in beslag genomen en buiten dienst gesteld. De écus van 5 pesetas werden dus nooit in Spanje geslagen en hadden er nooit enig bevrijdend vermogen. Deze stukken zijn dus geld van een politiek karakter zoals deze die we kennen in Frankrijk van Hendrik V en Napoleon IV.

Wij besluiten hieruit dat het enige echte geld de koperen stukken van 5 en 10 centimos waren.

J. D. M.

ECHOS UIT DE NUMISMATISCHE WERELD

ITALIE

Dit land overweegt het slaan van nieuwe waarden, in onderhavig geval stukken van 200, 500 en 1000 lire : enkel dit laatste stuk zal nog in zilver geslagen worden.

PHILIPPIJNEN.

Twee nieuwe munten : 5 sentimos met de beeldenaar van Melchora Aquino en 10 sentimos met de beeldenaar van Francisco Baltasar.

VOEDSEL EN LANDBOUWORGANISATIE.

Zoals we in een vorig maandblad mededeelden, zal de F.A.O. (Food en agriculture organisation) zijn leden aansporen tot het slaan van munten ten bate van haar steunfonds. Tot heden hebben 16 landen hun medewerking toegezegd, te weten : Brazilië, Burundi, Ceylon (2 Roepie) Cyprus, Ghana, India, Jordanië, Libanon (1 pond) Nepal, Maltezer Orde, Pakistan, Rwanda, Soudan, Uganda, Vaticaan en Vietnam.

Spanje en Ierland onderzoeken nog de kwestie, maar Panama wees reeds het voorstel van de hand. De F.A.O. rekent er op dat ongeveer een 50 tal landen zullen deelnemen. Ziedaar, numismaten een verwittigd man is er twee waard, voorzie U tijdig van een dik budget voor al deze nieuwigheden, te beginnen vanaf volgend jaar of... boycoteer deze handelswijze, die nog weinig met numismatiek te maken heeft.

JAPAN

Hier werden plots alle zilvermunten uit de omloop getrokken.